

ORTHODOX-PROTESTANTEN UIT HET MIDDEN VAN DE VORIGE EEUW EN HET KINDERBOEK

M. Rietveld-van Wingerden

INLEIDING

In het midden van de vorige eeuw ontstond omtrent de religieus vormende waarde van het kinderboek een discussie die leidde tot het ontstaan van de christelijke literatuur als een apart genre. Deze stond niet op zichzelf; zij was sterk verbonden met de toenemende activiteiten van de orthodox-protestanten die zich zowel binnen als buiten het toenmalige Gereformeerd Protestantisme gingen profileren. Zij streden tegen wat zij zagen als religieuze vervlakking, die zich onder meer uitte in schrijfkritiek, het negeren van de erfzonde, het op de achtergrond schuiven van het verzoeningswerk van Christus, en de opgelegde verdraagzaamheid ten opzichte van het Joodse en Roomse geloof.

Het was hun ook een doorn in het oog dat het onderwijs sterk werd beïnvloed door het modernistische denken, en dat dit door de overheid zelfs werd gestimuleerd en door wettelijke bepalingen opgedrongen. Het gevolg was dat zij zich omstreeks het jaar 1835 sterk begonnen te maken voor het bijzonder Christelijk onderwijs. Hoewel zij daarbij door de overheid werden tegengewerkt had hun inspanning toch resultaat. Een aantal jaren later openden zij in 'de Klokkenberg' te Nijmegen hun eerste school, die na verloop van tijd werd uitgebreid met een opleiding voor onderwijzers, terwijl ook op andere plaatsen christelijke scholen werden opgericht. Als gevolg van deze activiteiten ontstond er behoefte aan leer- en leesboeken, die anders dan de bestaande in overeenstemming waren met de doelstelling van de nieuwe christelijke scholen. Deze werden vervaardigd door verschillende auteurs, onder wie zich ook Jan de Liefde bevond, die als eerste dergelijke boeken schreef en uitgaf.

Tevens begonnen de voorstanders van het christelijk onderwijs eigen onderwijsbladen uit te geven. Daarin legden zij verantwoording af van hun handelwijze, en publiceerden zij de vorderingen die werden gemaakt bij het oprichten van de eigen scholen. Bovendien maakten zij melding van hun strijd met de overheid die in veel gevallen bezwaren maakte om de vereiste toestemming te verlenen.